

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ataol behramoğlu **MUSTAFA SUPHİ** **DESTANI**

15.BASKI

Kurucusu
KEMAL KARATEKİN

TEKİN YAYINEVİ

ATAOL BEHRAMOĞLU
MUSTAFA SUPHİ DESTANI

Şiir

© *Tekin Yayınevi*
TÜRKÇE YAYIN HAKLARI

Yayın Yönetmeni
Halit Erdem Oksağan

Kapak Tasarım
Erkal Yavi

15. Basım
Tekin Yayınevi I. Basım
Eylül 2012

Baskı ve Cilt
Yaylacık Matbaası
Litros Yolu, Fatih Sanayi Sitesi, No: 12
Topkapı / İstanbul
Tel.: (0212) 567 80 03
Sertifika No: 11931

TEKİN YAYIN DAĞITIM SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Ankara Cad. Konak Han, No: 15/A
Cağaloğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 527 69 69 - 512 59 84 Fax: (0212) 511 11 22
<http://www.tekinyayinevi.com>
E-posta: info@tekinyayinevi.com
Sertifika No: 12336

ISBN: 978-9944-61-045-2

Ataol Behramoğlu

MUSTAFA SUPHİ DESTANI

ŞİİR

ATAOL BEHRAMOĞLU

Ataol Behramoğlu Çatalca'da doğdu. Çocukluğunun ilk yılları Kars'ta geçti. İlk-orta öğrenimini babasının görevi nedeniyle bulundukları Çankırı'da tamamladı. 1966 yılında Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İlk şiir kitabı "Bir Ermeni General" 1965'te, 60'lı yıllar toplumcu şiirinin öncü yapıtları arasında kabul edilen "Bir Gün Mutlaka" 1969'da yayımlandı. 1970-74 yıllarında Londra, Paris ve Moskova'da yaşadı. Moskova Devlet Üniversitesi'nde Rus dili ve edebiyatı üzerine çalışmalar yaptı. Özellikle Paris'te, Türkiye'deki 12 Mart 1971 sorası baskıcı yönetime karşı yürütülen savaşıma etkin olarak katıldı. Ülkeye döndükten sonra İstanbul Şehir Tiyatroları dramaturg kadrosunda görev aldı (1974-1980). 12 Eylül sonrasında "Ne Yağmur... Ne Şiirler" adlı şiir kitabının toplatılıp imhasına karar verilmesi üzerine, bir süre Selimiye Kışlası'nda gözaltında tutuldu. 1982'de Barış Derneği Davası nedeniyle tutuklandı. Cezaevinde bulunduğu sırada "Asya Afrika Yazarlar Birliği LOTUS Edebiyat Büyük Ödülü"nü kazandı. Yaklaşık bir yıllık tutukluluğun ardından serbest kaldıktan sonra ağır hapis cezasına çarptırılması nedeniyle 1984 sonunda ülkeden ayrıldı. Tüm suçlama ve mahkûmiyetlerin aklanmayla sona ereceği 1989'a kadar yaşadığı Paris'te, "Anka" adlı Türkçe-Fransızca edebiyat dergisini çıkardı. Sorbonne Üniversitesi "Centre de Poétique Comparée" bölümünün çalışmalarına katıldı. Bu yıllarda birçok ülkedeki toplantılarda, şiir dinletileri ve uluslararası edebiyat günlerinde şiirlerini okudu. Demokrasiye dönülmesi için yürütülen savaşımelerde yer aldı. Ülkeye dönüşünde Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanlığı'na seçilerek iki dönem bu görevde bulundu. Tüm ülkeyi şiirlerini okuyarak dolaştı. Toplumcu dünya görüşü, yenilikçi edebiyat anlayışı ve eylemci aydın kimliği

ile çok sayıda okur kitlesinin sürekli ve eksilmeyen ilgisini kazandı. Kimileri ünlü müzikçilerce bestelenen şiirleri, belli başlı bütün dünya dillerine çevrilerek kitap, dergi ve seçkilerde yayımlandı.

Şiir kitaplarının yanı sıra deneme, eleştiri, gezi, çocuk yazını, tiyatro ve çeviri alanlarında da ürünleri bulunan Ataol Behramoğlu, *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazarıdır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden emekli olduktan sonra çeşitli vakıf üniversitelerinde Rus Dili Edebiyatı profesörü titriyle öğretim üyesi olan 2008'de Uluslararası Puşkin Madalyası ile ödüllendirilen ilk Türk şairidir.

BİRİNCİ BASIMA ÖNSÖZ

11 Mayıs 1971 tarihinde, Paris'te, “Yeni Çağ” gergisinde Mustafa Suphi'nin yaşamı ve eylemiyle ilgili küçük bir yazı okumuş, bu konuda bir destan yazılabileceğini düşünmüş ve hemen o gün o yazı üzerinde çalışmaya koyulmuştum. O tarihte Mustafa Suphi ile ilgili bilgilerim söz konusu yazıdaki genel bilgilerin ötesinde değildi. Destanın ilk dizelerini yazarken yıllarca sürecektir bir çalışmaya başlamış olduğumu doğrusu bilemezdim.

Çalışma ilerledikçe, Mustafa Suphi'nin yaşamını ve eylemini kavramak ve destanlaştırmak için genel bilgilerin yetmeyeceğini, Mustafa Suphi'nin yaşamı ve eylemi üzerine ayrıntılı bilgilerin yanı sıra, yaşadığı ve eylemde bulunduğu yıllarda, Türkiye'de ve Türkiye ile ilgili olarak tüm dünyadaki toplumsal olayları öğrenmek, kavramak gerektiğini anladım.

Böylece, 1971-72 yıllarında Paris'te, 1973-74 yıllarında Sovyetler Birliği'nde, konusuyla ilgili, Türkçe ve birkaç yabancı dilde (Bibliothèque Nationale'de, Lenin Kitaplığı'nda ve başka kitaplıklarda) bulabildiğim tüm kitapları, gazete ve dergi koleksiyonlarını, doktora tezlerini incelemeye, notlar almaya koyuldum. Bir yandan da, kendimce en can alıcı noktaları seçip ayırıyor, bunları şiirleştirmeye ve destanın genel kompozisyonu açısından bir denge oluşturmaya çalışıyordum. Diyebilirim ki çalışmamın en zorlu yanı, bir bilgi yığını içinden, destan için en gerekli olanları seçip ayırmak oldu. Bu çalışma, Türkiye'ye dönüşümden sonraki beş yılı da kapsayarak (zaman zaman çeşitli nedenlerle kesintiler ve bazen umutsuzluğa düşüşlerle), destana önsözü yazmakta olduğum şu güne kadar sürdü.

Artık, ilk dizelerini yazdığım “Mustafa Suphi ve Arkadaşları İçin Bir Destan Denemesi” diye adlandırdığım çalışma-

nin tamamlanmış olduğunu düşünüyor ve “Sanat Emeği” Dergisi’nde yayımlanan parçalardan sonra, destanın tümünü de okursunma cesaretini kendimde buluyorum.

Bir sanat yapıtı, bu destan çalışmasında olduğu gibi, somut tarihsel bilgilere, gerçeklere en büyük ölçüde dayanmış da olsa, sonuçta onun başarısını sağlayacak olan şey, yarattığı bütünsel imgenin etkililiği, inandırıcılığıdır. Bu da, edinilen bilgilerin sağlamlığına, çeşitli sanatsal yöntemlerin kullanılış başarısına ve sanıyorum ki hepsinin üstünde olarak yazarın içtenliğine bağlı bir olgudur.

Bu destan çalışması sırasında, süslemelerden, abartılardan elden geldiğince kaçınmaya, olayların kendiliğinden akışını, devingenliğini, dinamiğini yakalayıp yansıtmaya ve bu dinamik içinde Mustafa Suphi’nin yaşamı ve eyleminin yerini belirtmeye çalıştım. Bu yüzden, zaman zaman, belki gereğinden çok nesnel kalmaya özen gösterdim. Gereksiz ayrıntılardan ayıklanmış, özgün kompozisyona oturtulmuş olayların zaten kendiliğinden çarpıcı gerçekliğini öznel araya girişlerle zedelememeye çalıştım. Bilincine varmadığım, benliğimde duymadığım hiçbir bilgi ya da duyguyu destana koymadım. Bu yüzden, bir çırpıda çıkan şiirler olduğu kadar, beni yıllarca uğraştıran bilgi ve betim ayrıntıları da oldu. Bazı sözcükleri, betimleri, en doğrusunu, en yalın ve özlüsünü bulabilmek için yıllarca kafamda dolaştırıp durdum.

Yakın tarihimizin bunca büyük ve her alanda pek çok araştırmalara ve çalışmalara konu olacak bir olgusuna bir ozan olarak yaklaşabilmenin sevincini duyuyorum. *Mustafa Suphi Destanı*, içerdiği konunun ülkemizin toplumsal yaşamında daha canlı ve güncel olmasına, daha derinliğine kavranılması ve tartışılmasına katkıda bulunabilirse; öte yandan, bir şiir türü olarak “destan”ın olanakları, kapsamı, özellikleri, günümüz şiirinde yeri ve önemi üzerinde yeniden düşünülmesine yol açarsa görevini yerine getirmiş olacaktır.

İstanbul, Eylül 1979

ÜÇÜNCÜ BASIMA ÖNSÖZ

Mustafa Suphi Destanı ilk kez 1979'da İstanbul'da, ikinci kez 1985'te Almanya'da basıldı. Üçüncü basımı yine İstanbul'da yapılıyor (1990). Bu arada "Halk Oyuncuları"na sahnelendi. Stockholm'de, Paris'te, Berlin'de, Amsterdam'da, Avrupa ülkelerinin başka kentlerinde ve geçen yıl Avignon Uluslararası Tiyatro Festivali'nde izleyiciye sunuldu.

Şiir kitaplarım içinde en çok övülen ve yerilen de *Mustafa Suphi Destanı* oldu. Yergilerin övgülerden daha çok olduğunu belirtmeliyim.

Kompozisyon bakımından destanın en aksayan bölümü, üçüncü bölümüdür. Uzun kesintilerle de olsa, sekiz yılı kapsayan bir çalışma sürecinin, çeşitli nedenlerle, en kısa dönemine sığdırıldığı için. Bu aksaklık, destanın sahnelenişi sırasında da kendini duyurmuştu. Kitabı yeni basım için gözden geçirirken, bu bölümde kompozisyon bakımından bazı değişiklikler yaptım. Yine aynı bölümde içerik bakımından da bir iki değişiklik söz konusu. Fakat bunlar destanın genel yaklaşımını ve akışını değiştirecek nitelikte şeyler değil.

Mustafa Suphi Destanı ile ilgili olarak Birinci Basıma Önsöz'de söylediklerime ekleyecek, ya da onlardan çıkaracak bir şey yok. *Mustafa Suphi Destanı*'nı isteyen yorumlanmış ve özetlenmiş bir tarih, isteyen bir şiir olarak alabilir. Fakat alışıldık türde bir şiir olmadığı kuşkusuz. Hele fazlaca yüksek sesle ve heyecanlanarak okumaya hiç gelmeyeceği kesin.

Mustafa Suphi Destanı'nın şiir çalışmalarım içinde kendine özgü, içerik bakımından da biçim bakımından da üstünde düşünülmeğe değer bir yeri olduğuna inanmayı sürdürüyorum...

İstanbul, Ağustos 1990

YENİ BASIMA ÖNSÖZ

“*Mustafa Suphi Destanı*” Ağustos 1990’daki 3. basımından sonra, Adam Yayınevinde 3 ciltte toplanan toplu şiirlerin 3. kitabı “*Kızıma Mektuplar*”ın içinde toplam olarak 10 kez basıldı ve bir kez de Tekin Yayınevi’nce yayımlandı. Şimdi yine ayrı basılmasını uygun gördüğüm ve bundan sonra böyle devam edecek olan kitabımın 15. basımı yapılmış oluyor.

“*Mustafa Suphi Destanı*”nın, üzerinde en çok çalıştığım, kafa yordüğüm şiir kitabım olduğunu söyleyebilirim. Yine de gerek kompozisyon, gerek içerik bakımından, özellikle 3. bölümde içime sinmeyen yerler vardı. Dikkatli okur, bu basımda, bazı sözcük değişikliklerini, görünüşte ufak tefek de olsa içerik ve kompozisyon bakımından bence önemli bazı ekleme ve çıkarmaları görecektir. Şimdi onu daha bir güvenle, içime daha bir sinmiş olarak yayıma sunarken, ilk basımı sonrasındaki değerlendirmesiyle sevgili Hasan İzzettin Dinamo’yu saygıyla ve özlemle anıyorum:

“*Ataol Behramoğlu salt bir destan (Mustafa Suphi Destanı) yazmadı. Yaşam ögesi yitip gitmiş olan bir devrin kurbanının canlanmasına yardım edecek birçok değerli bilgiyi de yıllarca süren araştırmacı zekâsıyla bulup yerli yerine koydu.*”

A. Behramoğlu, İstanbul Büyük Ada, Temmuz 2012.

I. Bölüm

Karadeniz
ıssız, karanlık
bir denizdir;
tasalı
kırgın;
ve bir göl gibi
sıkışıp kaldığı
karaların
kışkacında
bunalmış gibidir.
Kıyılar boyunca
uzanan yamaçlar
bütün mevsimlerinde
yılın
ince bir pusla
örtülüdür;
ve tütün tarlalarının
fındık bahçelerinin
ormanların
fundalıkların
ve yürek dondurucu uçurumların
kıyısından geçen bir otobüs yolcusu
başta koyu, ıslak ve derin olanları gelmek üzere
yeşilin
bin bir çeşidini görür.

Karadeniz

ISSIZ

karanlık

bir denizdir.

- Bildiğim kıyıları hiç değilse;

Sinop'tan

Rize'ye kadar uzanan

bir bölge.-

Ve geniş göğüslü

boz renkli dalgalar

gitgide irileşerek

yaklaşıp

kayalara çarpar

sonra bir ıssızlığa çekilir gibi

çekilirler geriye...

Mustafa Suphi

bu kıyılarda doğdu işte.

Giresun

1883.

Sonra Şam ve Kudüs

ilköğrenim.

Babası Ali Rıza Bey

görevine ve padişahına bağlı

binlerce kalem efendisinden

biriydi belki.

Belki de -ve daha çok

öyle olsun istiyor gönlüm-

İlk Osmanlı liberallerindendi.

./..

Gerçi Saray
ve Bâb-ı Âli borçlarının
üç yüz milyon
altın liraya ulaştığını
ve Düyûn-u Umumiye'nin
ve "*Amele makulesine ilişkin*
Polis Nizamı"nın
anlamını
bilmesi beklenemezdi ama
baba oğul
el ayak çekildikten sonra
sokaklarında kentin
ve iyi, yufka yürekli
bir anne olan
Memnune Hanım da çekildikten sonra odasına
cildi gümüş işlemeli
ince, düzgün harflerle
sımsıkı doldurulmuş bir defterden
-bir arka odasında
cumbalı evlerinin
oturup bir sedire-
okumuş olmalılardır
şiiirlerini
Namık Kemal'in...

./..

Ve aklında
küçük Suphi'nin
kalmış olmalıdır belli belirsiz
büyük, uzak
yabancı bir kentinde dünyanın
padişahı devirmek için
gizli toplantılar yapan birileri...

“Sana bu mektubu
aydınlık, serin
bir İstanbul akşamı
yazıyorum kardeşim.
Kulaklarımda günlerdir
uğultusu top seslerinin...

Yok, korkma
çok şükür
bir düşman ordusu
dayanmadı kapıya.

Bunlar
kendi topraklarımız.
Ve Alman İmparatoru
II. Wilhelm hazretlerinin
Payitaht-ı Osmaniye’yi
ziyaretleri şerefine atılmaktalar...
İstanbul gerçekten
büyük zamanlarından birini yaşamakta...
Burada olmaman
yazık.

Düşün, belki de
devr-i saltanat-ı Abdülhamit’te
sokaklarda ilk kez
böylesine bir kalabalık...

./..

Ve Alman generalleri komutasında
Alman silahlarıyla donanmış
yirmi beş bin asker-i Osmaniye'nin
aralıksız geçit törenleri...

Sana şimdi
bütün ayrıntılarıyla
anlatacağım, gördüklerimi,
sıkı dur, bilirsin

merakımı edebiyata...

Konukları taşıyan
Sultaniye vapuru
Dolmabahçe rıhtımına yanaştığında
Zat-ı Şahane
kendilerini orada bekliyordu.
Ve karşılıklı
birkaç iltifat sözünden sonra
başladı

geçit töreni...

Ve II. Wilhelm
Alman İmparatoru
ve Prusya Kralı aynı zamanda.
Ana tarafından da
Kraliçe Victoria'nın torunu...
-Sağ kolundan
epeyce kısa sol kolunu
belli etmeden gizlemeye çalışarak-
külrengi gözleri
soğuk bir gururla dolu
miğferi

./..

ve bıyıkları
aynı doğrultuda
geçti
sarışın
sersem
ablak...
-İmparatoriçe
bir tavuskuşu gibi
kabarıyordu kocasının yanında.-
Ve Abdülhamid-i Sani
zat-ı melaiksimatı cihanbani hazretleri
faytonu yandan çarklı
dört atlı saltanat arabasına
çirkin bir Mısır tanrısı gibi kurulmuştu...
Hanedan-ı Âli Osman'a özgü
kıvrık burnu
ve hafifçe kamburuyla...
Ve "Padişahım çok yaşa"
diye yırtınan bir kalabalığın arasından
geçerken anlayamadım
düşünüyor mu, yoksa uyuyor muydu...
Ve ben orada
-önleyemediğim bir yürek çarpıntısıyla-
durmuş, izlerken bunları
tuhaf, ürkütücü
bir soru geliyordu aklıma:
Kimdir bu adamlar ve nerden
almışlar hükmetmek hakkını?..

İşte sana
bir soru ki
çık bakalım
çıkabilirsen içinden...
Neyse dostum
mektubum uzadı
söyleyeceklerim de bitiyor zaten.
Sana bu mektubu
getiren arkadaşşa güven.
Sen de ilk fırsatta
uzun, yürek ferahlatır
bir şeyler yazmayı unutma.
Erzurum Yıldız'dan
uzaktır ne de olsa...
Kardeşim, bir an önce
görüşmek umuduyla kucaklarım seni..."
İmza.
Bir tıbbiyeli...

“Mektubunu
 az önce aldım
 ve okudum sonuna kadar.
 Gökyüzünde kocaman yıldızlar
 ve ipek gibi bir karanlık
 ve içimde

tuhaf bir duygu var...

Hüznü de andıran
 mutluluğu da...
 Daha doğrusu
 ikisi birden

ve aynı anda...

Bir şeyler okudum son zamanlarda
 Namık Kemal'den
 Ziya Paşa'dan
 Suavi'den...

-Bulmak kolay olmadıysa da.-
 Ve zorlayarak Fransızcamı
 ve zaman zaman
 kaybolsam da
 arasında satırların
 Rousseau adında bir düşünürden

bazı sayfalar.

Diyor ki adamlar
artık saltanat
ve mucize devri
kapanmıştır...
Bugün insandır önemli olan
ve bizatihi
insanlıktır...
Hayır, belki de onlar bunu
bu açıklıkta söylemiyor...
Belki de ben
düşündüm bunları...
Ama mutlaka
bu yazarları
okuduktan sonra...
Ve sanırım senin sorun da
böylece buluyor yanıtını...

Diyorum, insan
büyük, güzel
bir şeyler yapmalı...
Güzel ve haklı...
Ama nasıl
ve ne zaman?..
İşte bunları düşündükçe
o deminki duygu doğuyor içimde
hüznü de andıran
mutluluğu da...
Daha doğrusu
ikisi birden
ve aynı anda...

Gökyüzünde

kocaman yıldızlar
ve ipek gibi bir karanlık
ve içimde tuhaf, karmaşık
bir duygu var...

İşte dostum

benden de bu kadar.
Tekrar teşekkür mektubuna.
Erzurum Yıldız'dan
uzaktır, doğru.

Ama yine de

İstanbul'da olmak başka...
İdadiyi bu yıl bitirip
oraya gelmek en büyük dileğim
ve mutlaka

hukuka gireceğim
kararım karar..."
İmza: Suphi...

Ve II. Wilhelm
Alman İmparatoru
ve Prusya Kıralları aynı zamanda...
Payitaht-ı Osmaniye'yi
ziyaretinden sonra
“*Kutsal Topraklar*”a doğru
uzattı seferini...
Ve surlarda
“*Kâfir Türk*”ün
açtığı gedikten
zaferle girdi Kudüs-ü Şerif'e...
Ve çekildi Sion Dağı'na
imparatorluk sancağı...

Fransız parlamentosunda Mösyö Delcassé

- kurmay heyetinden

yeni sömürgeciliğin-

dedik ki: “*Baylar*

istese de istemesek de

kabul etmek zorundayız

bu emrivakiyi...

Sonra, Fransız kapitalizminin

yüksek çıkarları da

söz konusudur

unutmayınız ki...”

İngiliz parlamentosunda bir lord:

-Zamanın dışişleri sekreteri-

dedi ki: “*Eğer*

İngiliz kapitali de

alınırsa ortaklığa

karşı koymayacaktır, bu işe

Majestenin Hükümeti...”

Rusya sessizdi...
Rus kapitalizmi
kendi derdine düşmüştü bu sırada...
Ve ilk demokratik devrimi
yüzyılın
büyük ağırlar içinden
doğmak üzereydi...
Ve çok geçmeden
-cam gibi parlak
ve keskin
bir pazar günü
1905 Ocağının-
giyip bayramlık giysilerini
karıları ve çocuklarıyla birlikte
Kışlık Saray'a doğru yürüyen
Rus işçi ve köylüleri
karlar üzerinde
kanlı çiçekler gibi
bin ölü bırakarak
geri çekildilerse de
devrim
başlamıştı bir kere
sürecekti...

Mustafa Suphi
Hukuk Mektebi'nin
seçkin öğrencisidir bu yıllarda.
İnce, çelebi gözlüklü
gülümser bir delikanlı...
Ve ateşli militanı
Meşrutiyetçi hareketin...

Suphi, Paris'e vardığında
 Komüncülerin kanı
 kurumamıştı daha...
 Sosyalistler
Globe kurultayıyla
 saflarını sıkılaştırmış
 ve *Humanité*
 az önce
 başlamıştı yayımlanmaya...
 Paris'te
 ve bütün başkentlerinde
 kapitalizmin
 duyulurken alttan alta
 uğursuz esintileri
 emperyalist savaşın
 bir yandan da
 yer yer
 ve devrimleşen
 bir tempoyla
 kıvıllı bayraklar yükselmekteydi...

Genç adam
şaşırdı ilkin
çarpıp bu olağanüstü kargaşaya...
Şaşırdı fakat
çok geçmeden
başladı kavramaya
kuşaklar boyunca Jöntürkler'in
kavramadığı ya da
kavramak istemediği şeyleri...
Ve 1 Mayıs'ında 1906'nın
katıldı genel grevcilerin arasına.
Ve onlarla bir ağızdan
Enternasyonal'i söyledi...
Sonra Jaurès'i
dinledi bir gün
bir başka büyük kalabalıkta:
*"Yiğitlik
gerçeği aramak
ve onu haykırmaktır...
Katlanmaz yiğit olan,
yalanın
geçici yasasına..."*

Ve yiğit Jean Jaurès
yalan ve ölüm kusan bir sistemin
bükülmez düşmanı...
Mitolojiden bir kahramana
yakıştırılabilir hayatı
tröstlerin
kurşunlarıyla
durdurulmadan önce
alinyazısı kendisinininkine çok benzeyecek olan
bir Türk delikanlısına da
bir şeyler öğretti...

Nitekim

yıllar sonra

1. Kurultay söylevinde

Komintern'in

Mustafa Suphi

şöyle diyecekti:

“Jaures’in dostları

kavgadan

hiçbir zaman el çekmediler.

Onlar dün

nasıl dövüştülerse

bugün de burada

Rusya’da

Türk devrim ocağını

yaratmak için dövüşmekteler...”

Böylece
izlerken
Fransız işçi hareketini
-Sorbonne Siyasal Bilimler Fakültesi öğrencisi
bir tez hazırlarken
“Tarım ve Kredi Kooperatifleri” üstüne-
ve yılların biriktirdiği
bir tutkuyla
okurken ustalarını
bilimsel düşüncenin;
1907
Aralık sonlarında
Paris’te toplanan
Osmanlı Muhalifeyni Kurultayı
“efâl ve harekâtına karşı
hükümetin
silah ile mukavemet”
kararı almaktaydı...

Ve 24 Temmuz
1908 sabahı
-içte ve dışta
artan baskılar karşısında-
ilan edildi
II. Meşrutiyet
ve 101 pare
top atışıyla kutlandı.
Ve belki

şaşıracaksınız ama
II. Abdülhamid
kendi eliyle
kapatılmış olup
ve otuz yıllık
zoraki bir tatilden sonra
yeniden toplanan
Meclis-i Mebusan'da
ayakta ve hürriyet kahramanı
olarak alkışlandı...

Ve ilk eylemi Meşrutiyet Hükümetinin
demiryolu
tütün
ve tramvay işçilerinin
debbağların ve rıhtım hamallarının
grevlerini
kanla, terörle bastırmak oldu...
Ve az sonra ilanından Meşrutiyetin
grev yasağı
pekiştiriliyordu...
Ve mülkiyet hakkını
güçlendiren yasalar
çıkıverdi
kaşla göz arasında...

Kanlı
korkunç
karanlık yıllar...
Balkanlarda kargaşa.
Bulgar Prensliğinin
tam bağımsızlık ilanı
yitirilişi Bosna-Hersek'in.
Girit'in

Yunanistan'a katılması.

Ve ilk halkası
siyasal cinayetler zincirinin:
"Serbesti" gazetesi başyazarı
Hasan Fehmi'nin katli...
Derken
"31 Mart vakası..."

Yankısı

Meşrutiyet toplarının
kulaklardan silinmemişken
bu kez
"Şeriat isteriz" çığlıkları...
-Ve kurmay heyetinde
Binbaşı Enver
ve Yüzbaşı

Mustafa Kemal'in de bulunduğu-
İttihat ve Terakki'ye bağlı
Hareket Ordusu
girerken İstanbul'a
son birkaç yüzyılını
imparatorluğun
kaplayan
bir kavgada
belki de bir dönüm noktasıydı bu...

Ve “Yüce Hakan
Abdülhamid Han”
-Lenin’in tanımıyla
“*Türk II. Nikola’sı*”
Anatole France’a göre
“*Kızıl Sultan-*”

Otuz üç yıllık
bir saltanattan sonra
yuvarlandı tahtından
ve geçirsin diye kalan ömrünü
Selanik
Alâtini Köşkü’ne gönderildi...
Ve düştü
son birkaç sayfasına
Osmanlı tarihinin
Hareket Ordusu
ve sıkıyönetim komutanı
ve Harbiye Nazırı Mahmut Şevket’in
zayıf ve
ürkütülmüş
bir hayaleti andıran
gölgesi...
İttihat ve Terakki
geride ve sinsisi...
Ve yeniden
özel teşebbüs eliyle
kalkınma çabaları...
-Ve bu kez
zaptiye kurşununa
süngülerin eklenmesiyle...-

1909

Halkın alınterinin

bir kez daha

Alman silah tröstlerine akıtılması...

Ve Alman emperyalizmin

armağanı

iki “*mefkûre*”nin

gemi azıya alması:

Panislamizm,

Pantürkizm...

1910:

Bir muhalif daha

konuşamayacak artık

“*Sada-i Millet*” başyazarı

Ahmet Samim...

Aynı yıl:

İstanbul ve İzmir’de

ilk gizli sosyalist örgütlenmeler...

Ve Hüseyin Hilmi’nin

Osmanlı Sosyalist Fırkası...

Aynı yıl:

Mustafa Suphi’nin

Paris’ten dönüp

bu partiye katılması...

Kanlı
 korkunç
 karanlık yıllar...
 Her şeyin bir anda
 ve birçok alanda çözülüşü...
 Tarihin
 şasılmaz fermanıyla
 hükümlü bir yapının
 çöküşü...
 İtalyan donanması
 ateş yağdırırken
 Trablusgarp kıyılarına
 İngiliz parmağı
 Yemen'i
 kana bulamaktaydı...
 Ve yeni bir 31 Mart
 konuldu sahneye...
 Hürriyet ve İtilaf iktidarı...

Ve reji tütün kumpanyası işçilerinin
İngiliz ve Fransız patrona karşı
İstanbul’u kırk gün
İzmir’i
yirmi gün sarsalayan çıkışları
bermutat
demir ökçeyle bastırıldı...
Ve 1912 sonbaharında
başladı
I. Balkan Savaşı...
Her cephede
inanılmaz yıkım
ölümcül yenilgi...
Darülmuallimin
ve Mekteb-i Sultani
iktisat bilimi öğretmeni
Mustafa Suphi
bir kitap çevirdi:
“*Toplumsal Bilim Nedir?*”
Bir kitap yazdı:
“*Uygarlaştırma Görevi...*”
O günün diliyle
“*Vazife-i Temdin...*”

Yani “*Garp medeniyetinin
ilkel topluluklara
adalet düşüncesini aşlamak
sermayenin niteliğini
ve kullanım biçimini öğretmek için
en ıssız topraklarda
zor kullanarak
ve bin bir çeşit
dalavereyle
ilerlemesi*” konusunda...
“*Bir vazife-i medeniye midir bu
zulüm ve vahşet midir yoksa?..
Milyonlarca insan evladı
çöküntüye mahkûm ediliyor
ve nezdine gidilen kavim
ekseriya mahvoluyorsa...*”

Ocak 1913:
Yarbay Enver
sürdü beyaz atını
mermer basamaklarına Bâb-ı Ali'nin...
Yanında
gözüpek bıçkınları
İttihat ve Terakki'nin
Ve hışım gibi
daldı içeri...
Harbiye Nazırı
yere serildi
-ve birkaç kişi daha-
Ve ilk gününde
ikinci diktatörlüğünün.
Daily Telegraph
muhabirine
Mahmut Şevket Paşa
şöyle dedi:
“Memleketimizin
hüsn-ü idaresi için
müşavirler getirmeceğiz
Avrupa'dan...”

Ve artık akıtılacak
tek damla kanları kalmayan
hasta, aç, sakat
yaralı ve ümitsiz
insanlardan kurulu bir ordu
kırk bir can
 eksilmiş olarak
sürüklenirken geriye
Mustafa Suphi
ulusal iktisat
ve ulusal bir
 anayasa
savlarıyla
“*Milli Meşrutiyet*
Fırkası”nın
kurucusu oldu
ve “*Ifham*” Gazetesi’ni
çıkarmaya başladı...
“*Ifham*” yani uyarı.
Ve savaş kundakçıları
 sergilenirken
“*Ifham*”ın aydınlığında
cellatların
inerken maskeleri
Suphi İngiliz ajanı
 olmakla suçlandı...
-Lenin’i Alman ajanlığıyla
suçlayan ihanetin
Osmanlı şubesinde...-

Haziran 1913:
Zayıf ve ürkütölmüş
bir hayaleti andıran
gölge
devrildi...
-Beyazıt'ta arabası içinde
aldığı kurşun yaralarından...-
Yeniden
İdare-i örfiye...
Divan-ı Âli...
Ve günlerce kaldırılmayan
darağaçları...
Ve Bahr-i Cedid vapuru
aralarında
Mustafa Suphi'nin de bulunduğı
yüzlerce sürgünü
taşırken Sinop'a doğru;
General Liman von Sanders komutasında
Alman Heyet-i Asker-i Islahiyesi
vasıl oldu
Dersaadet'e...
Ve donanmanın ıslahı için
İngiltere'den Amiral Limpus
ve jandarmanın ıslahı için
Fransa'dan
Bauman paşalar
getirtildi...

Düşündü genç adam
 kulaklarında
 ezgisi dalgaların
 düşündü günler ve geceler boyunca,
 -ki o otuz yaşına
 yeni varmıştı daha-
 ataktı
 cesur ve
 inatçıydı...
 Düşündü genç adam
 düşündü yeniden
 anlamını
 ölümün
 hayatın
 kavganın,
 -ki o otuz yaşına
 yeni varmıştı daha-
 ve kalbi
 belki her zamankinden çok
 büyük, güzel
 güzel ve haklı
 bir şeyler yapmak
 arzusuyla çarparken
 ömrün
 on beş yılını
 Sinop zindanının
 surları arkasında bırakmak...

-Yarbay Enver
beyaz atından
Enver Paşa olarak inmiş
ve oturmuştu
Harbiye Nezareti koltuğuna...
İttihat ve Terakki
geride ve sinsi
değildi...
Panislamizm
Pantürkizm
“mefkûre”leri
harlandı
yerli tilmizlerin tezgâhında...-
Düşündü genç adam
kefen yerine
üniformalar
uydurularak sırtlarına
ateşten ateşe
sürülen halkı...
Kalbi tutuşurcasına
beyni çatlarcasına düşündü
Düşündü: Ne yapmalı?..

Ötede
Büyük Asya'ydı
geniş bağıyla uzanan...
Orada
bir gazete çıkarmak
sürdürmek kavgayı...
Ve bir gün
-yılı dolmadan
sürgünlüğün-
bir Laz takasıyla
ve bir hafta
ölümle burun buruna
Karadeniz'i aştı...
Ve dünya
kılpayı eşiğindeyken
kanlı bir uçurumun
-1914
başlarında-
Sivastopol'a ulaştı...

II. Bölüm

Haziran 1914:
 Avusturya Veliahdı
 Arşidük Ferdinand'ın
 Sırbistan'da
 dökülen kanı
 oradan
 Almanya'ya sıçradı
 Rusya'ya oradan...
 Mustafa Suphi
 yurtdışında
 ilk yazısını
 Bakû, "*İkbal*"
 gazetesinde
 yayımladı.
*"Jöntürklerin nedir amacı
 seferberlik ilan etmekle?
 Türkiye bu savaşta
 tarafsız kalmalıdır..
 Savaş uzarsa
 Almanya
 açlığa mahkûm olacak;
 savaş
 denize geçerse
 kesindir
 Alman yenilgisi..."*

Temmuz - Ağustos
kan lekesi
genişledi...
İngiltere batıdan
uzattı ahtapot kollarını
ve Uzakdoğu'da
bir başka canavar
kımıldadı.
Japon militarizmi...

*“Balkan savaşından
arta kalan
delikanlılar
henüz döndüler ocaklarına;
ve henüz işlemeye
başladılar toprağı...
Bugün tek amaç ana toprakta
Küçük Asya'da tutunmak olmalıdır..
Türkiye bu savaşta tarafsız kalmalıdır...”*

Ağustos 1914:
Goeben ve *Breslau* zırhlıları
girdiler Boğaz'a...
Peşlerinde
İngiliz donanması...
“*Drang nach Osten*”
politikası
Wilhelm'in
fiilen
girdi yürürlüğe...
“*Doğuya Doğru*”
yürüyüşte
ufku açıldı artık
Alman ordularının...

Kasım 1914:

Avlusu

Fatih Camisi'nin

donatıldı bayraklarla

"Ve Allah-ü taalâ

ve halife-i

seniyye adına

İslamın

düşmanlarına

Cihad-ı Ekber"

ilan edildi...

Ve Berlin'de

yazılıp basılan

Kutsal Savaş

çağrılar

ulaştırılırken Müslüman Afrika'ya

Alman uçakları tarafından;

Mustafa Suphi

düşman bir devletin

yurttaşı olarak

Çar polisince tutuklandı

ve Kaluga

savaş tutsakları

kampına gönderildi...

Ve Enver Paşa
başkomutan
ve damad-ı padişahi...
Göğsü kabarık
bıyıkları

Wilhelm usulü

yukarı kalkık

ve benzi

belki az daha solgun

mutattan;

“*Sarıkamış Seferi*”nden

İstanbul’a döndüğünde;

geride

kar çöllerinde

Allahuekber

dağlarının

buz sahralarında

90.000

ölü vardı

90.000 can...

Tek kurşun atmadan

düşmana

tek düşman askeriyle

karşılaşmadan

donan

90.000 insan...

— Ya kardeşler
ya Kaluga
Kaluga uzak mı Sarıkamış'tan?

— Mustafa Suphi
çok kalmadı
Kaluga'da.
Alman orduları
Lehistan
üzerinden ilerlerken
Urallara gönderildi
Kaluga'dan...

*Kazma sesleri gelir madenden
fenerler kör kör ışılar
yüzüm alev basmış yanar
olmaz olsun böylesi çalışma
zulümdür yapışmış yakamıza*

Ural. Vahşi ve
büyüleyici doğa.

Taygalar
dağ nehirleri...
Onlar ki bir zaman
kanıyla tutsak köylülerin
bulanıp akmışlardı.
Pugaçev bu topraklarda
yükseltmişti isyan bayrağını...
Ve şimdi
maden ocakları Uralların
işlikler
demir fabrikaları
kan içinde
çelikten
şakakları
inliyordular...
Ve Türkiyeli
savaş tutsakları
-işçi ve köylü askerler-
Rus emekçileriyle omuz omuza
çalışıyordular...

*olmaz olsun böylesi çalışma
zulümdür yapışmış yakamıza*

*Soğuktur toprağın altı
toprağın altı karanlıktır
ayacıklarım sızım sızım sızlar
olmaz olsun böylesi çalışma
zulümdür yapışmış yakamıza*

İnce, çelebi

**gözlüklerinin arkasında
sevecen ve kararlı pırıltılar
ve yüzünde çizgiler taşıyan
genç bir adam
şöyle dedi bir gün onlara:
“İşte kardeşler
bize düşman
düşman diye bellettikleri...**

**Onlar da aç
onlar da çıplak
onlar da cephede kıldırılmakta.
Bizde Padişah
onlarda Çar
her iki yerde halk en altta
en üstte zenginler ve paşalar...
Demek düşmanı
başka yerde
aramalı...”**

**kazma sesleri gelir madenden
yukarıda taş kırar tutsaklar**

**Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi
Bolşevik kanadı üyelerinden
Mustafa Suphi’ydi söyleyen bunları...**

1916:

Somme Nehri
savaşları.

İlk kez tank kullanılması bir savaşta.
1.300.000

ölü ve yaralı

Almanya'ya
ekonomik kuşatma.

Verdun;

Alman yenilgisi...

Cihet-i Osmaniye:

Un, bulgur, fasulye

ve vagon simsarları

iaşe buhranı

ihtikâr

Mısır'ı fethetme

hülyaları...

Kudüs

Mescid-i Aksa

Bahr-i Ahmer...

Cephelerde üç milyon asker...

Otuz yedi kat fırlamışken

ekmek fiyatı

Almanya'ya gönderilmekte

köylünün buğdayı...

Ve Suriye

cephesinde

ne hediye-i seniyye

ne selam-ı selamat encam-ı şahane

yani ne armağanları

ne selamları padişahın

engel olabildi

Şerif Hüseyin isyanına...

Ve yedi

en büyük darbeyi

Muhammed'in torunundan

İttihad-ı İslam hareketi...

Erzurum düştü...

Trabzon zaptedildi...

Ve Çar orduları

Sivas ve

Musul üstünden

ilerlerken...

Şubat 1917:

Putilov fabrikası

işçileri

yürüdüler

kalbine doğru kentin...

Askerler de

katıldı onlara.

Zindanlar

zaptedildi

İş günü kendiliğinden

indi sekiz saata.

Mart

“*Pravda*”

“*Uzaktan Mektuplar*”

Nisan

Petrograd

Finlandiya Garı...

293 no.lu vagondan

bir adam indi

çekik gözleri

bilgece parıltılı

geniş alınlı...

Kronştad Zırhlısı tayfaları

oradaydılar

İşçiler

Kızıl Muhafız birlikleri.
Ve bu kez
dokuz yıl uzayan
sürgün sonrası
ilk söylevinde
kısa ve kesin
konuştu Lenin.
Ertesi gün
“Nisan Tezleri...”
Haziran
grevlerde 500.000 insan...
Lenin
yeraltında yeniden.

“Açlığın
kemikten
eliyle

devrimi
boğmak için”
burjuvazi
kapattı fabrikaları.
Ağustos
başkomutan
cüce Kornilov
ayaklandı.
Ve ezildi
işçiler
askerler
tayfalar tarafından.
Petrograd
Kuzey ve Batı cephesi askerleri
katıldılar Bolşeviklere
ve tüm olarak

Baltık filosu
denizcileri.

Eylül.

Alman donanmasında isyan...

Ve 24 Ekim

sabahı

sessizce başladı

silahlı ayaklanma.

25 Ekim

Kerenski

devrildi.

Ve son kalesi

burjuvazinin

Kışlık Saray

düştü

26 Ekimde.

Dünya yeni bir gökyüzü

altındaydı şimdi...

III. Bölüm

*“Arkadaş
bir dakika dur
ve bak şu Kızıl Yıldız’a.
O senin
kurtuluşunun
simgesidir..
Her kim taşıyor onu
bil ki
kardeşindir
odur kara günleri
yıkacak olan...
Arkadaş seni
boyunduruk altında tutmak
özgürlüğünü
ve toprağını
elinden alarak
seni sonsuza dek
tutsaklaştırmak isteyenler
görünce Kızıl Yıldız’ı
titrer...*

*Arkadaş
bir dakika dur
ve bak şu Kızıl Yıldız'a
Git. Kızıl Ordu'ya
yazıl sen de...
Parlasın ışığı
senin de alnından..."*

**Mustafa Suphi'nin
Asya ve Kafkasya
Müslüman halklarına
çağrısından...**

İstanbul

“Sabah” Gazetesi:

*“Nereden geliyor
bu muzır kışkırtma
bu bolşevik düşünceler
emekçi yığınları arasına?”*

Moskova

“Türk Sol Sosyalistleri Kurultayı”:

*“Tarihte ilk kez
gerçekten dile geliyor
halkımızın
duyguları.*

Askerler

işçiler

ve köylüler

ilk kez

onlar adına

ve onların

*diliyle konuşan
bir ses işitmekteler...”*

Emeğin ve kardeşliğin
Yeni Dünya'sıyla
tanışmaktayken İstanbul proleteryası
doklarda
işliklerde
fabrikalarda
dolaşmadayken elden ele
Mustafa Suphi'nin *Yeni Dünya'sı*;
III. Enternasyonal
I. Kurultayında
Mustafa Suphi
şöyle demektedir:
“*Başı Avrupa'daysa*
kapitalizmin
kökü Asya'nın
verimli ovalarındadır.
Görevimiz
şudur öyleyse
Doğuda emperyalizmin
kökünün kurutulması...”

Ekim 1918.
 Osmanlı İmparatorluğu
 bıraktı silahı.
 İngiliz emperyalizmi
 girdi Musul'a...
 Ve boğmak için
 Sovyet devrimini
 Rusya'da
 Çarlık amirali
 Kolçak'a
 uzattı elini.
 Güneyde
 General
 Denikin'i besledi.
 İttihat ve Terakki
 feshetti kendi kendini
 başbuğları bir Alman zırhlısına
 binip kaçtılar.
 Savaş sonrası
 ekmek ve
 merhamet dilenen
 asker döküntüleriyle
 doldu İstanbul.
 Hasta
 işsiz
 ve açtılar.

İngiliz yandaşı
Hürriyet ve İtilaf
çöreklenmişken Bâb-ı Âli'ye
inlerken vatan
bir söz fışkırdı
halkın bağrından:
Kuvayi Milliye...
Güney Anadolu:
Sarı Efe,
Aydın dağlarında
Demirci Mehmet...
Ve Yörük Ali
birlikleri
yurtsever
yiğitliklerinden
başkaca bir yerden buyruk almadan
ve yokken
buyruk verecek bir makam
yürüdüler
Aydın üstüne...

Üç bin kişilik
Yunan birliği
püskürtüldü...
Ve Haziran sonunda
bir mesaj ulaştı
Yunan başbakanı
Venizelos'a:
*"Tam bir Türk seferberliği...
Her yandan
saldırıya uğrayarak
her gün biraz daha
toprak yitirmekteyiz.
Kuvvet
gönderilmezse
pek yakında İzmir
tehdit altına girer..."*
1. Kolordu Komutanı
General Nider...

Yakın olmak için Anadolu'ya
 Kırım'a taşındı Mustafa Suphi
Yeni Dünya'sıyla...
 Ve koyunlarında muska yerine
 Mustafa Suphi'nin Türkçeleştirdiği
*Komünist Manifestosu'*nu taşıyarak
 geçerlerken anayurda
 işçiler ve askerler
 Odesa üstünden gemilerle;
 Sadrazam Damat Ferit
 imzasıyla bir şifre
 ulaştı Trabzon valisine:
*"Birtakım bolşeviğin
 Osmanlı kıyılarını geçerek
 Anadolu'ya girdikleri
 anlaşılmaktadır...
 Ülke içinde
 bolşevizm iblisinin
 yayılma ve
 genişlemesinin önlenmesi..."*

Nesebi gayri sahih
Çocuğu İngiltere'nin
General Denikin
Odesa'ya girdi...
Yakarak geçtiği yerlerde
yaşam ve sevinç adına
ne varsa...
Ve *Pravda* gazetesinde
Suphi ve arkadaşlarının
Denikin'in
eline geçtikleri
ve kurşuna dizildikleri yazıldıysa da
Suphi, Kuzey'e yürüyen
efsanevi
12. Ordunun içindeydi...
Enternasyonel'e gönderdiği
Eylül 1919
tarihli mektubunda
şöyle anlatıyor bu günleri:
*"Sağdan
Makno ve Denikin
soldan
Rumenler ve Petlyura.
Ardsız arasız dövüşler..
Biz enternasyonalistler
hazırız
tam ortasına gitmeye kavganın...
Ve en güç koşullara
ve saflarımız
düşmanla çevrilmiş olmasına karşın
tamdır
zafere olan inancımız..."*

Türkistan
 Kaşgar
 ve Buhara'da
 Mustafa Suphi'nin önderliğinde
 örgütlenmedeyken Müslüman halklar
 kurutmak için
 Doğuda
 kökünü emperyalizmin;
 indirdi halkın kılıcını
 Bakû petrol proletaryası
 en büyük koluna bu devin...
 Suphi, Bakû'ya
 taşıdı *Yeni Dünya*'yı
 ve bir mektup
 gönderdi Ankara'ya:
 "*Tüm gücümüzle
 desteklemekteyiz
 ulusal başkaldırıyor...*
*Elli top
 yetmiş
 makineli tüfek
 on yedi bin tüfek ve cephane
 Bakû'dan yola çıkarıldı..."*

*Yeni Dünya
Bakû'da
yayımlanmaktadır şimdi
4000'i aşkın tirajıyla...
"Balkan ve
son Avrupa
kasaplıklarında
bahtsız Anadolu rençberlerinin
kanlarının dökülmesine
karşı duran biz;
bir yıl önce
Kemal Paşanın
bize Odesa'da bildirdiği
savaşa yandaş olduk...
Ve bugün Antant
yağmacılarına karşı
büyük bir
cephe açan
Kuvayi Milliye ordularının
başarılarına yardım etmekteyiz..."*

1920.
 Denikin Kırım'dan temizlendi.
 Ve Türkiye'de çeteler
 Ceyhan ve Aksu'da
 tüm dağlık alanları
 ele geçirdiler.
 Ve İzmir'den
 Akhisar üstüne yürüyen
 20.000 kişilik
 işgal ordusuna karşı
 beşte bir
 güçleri
 bozuk silahları
 ve tek toplarıyla
 karşı durdu
 Çerkez Ethem
 Pardi Pehlivan birlikleri...
 Ve Kilis'le
 Antep arasında
 Şahin Bey
 bir avuç
 yurtseverle
 ve adına yaraşır
 bir yiğitlikle
 durdurdu
 Fransız işgalciyi.

Ve anayurdunu
savunan bir halka
kurşun atmayan
Yunan komünistleri
kurşuna dizilirken
Yunan ordusunda;
Kuvayi Seyyare
Bolşevik taburu komutanı
Topçu Yüzbaşısı İsmail Hakkı
zorlu darbeler
indirdi düşmana...

16 Mart
İstanbul'un işgali
23 Nisan Ankara
Büyük Millet Meclisi
Nisan - Mayıs - Haziran
Düzce, Yozgat, Zile
Çapanoğlu ve Anzavur ayaklanmaları
Ve kendi sözleriyle
Kemal Paşa'nın
"Müthiş dalgaları
isyanların
çarparken
Ankara'da
karargâhının duvarlarına"
Çerkez Ethem
birlikleri
bütün isyanları
paramparça etti...

Ağustos 1920
Sevres Andlaşması...
Eylül
TKP Kurultay çağrısı:
*“Çağlardır
bir bahtsızdan
bir bahtsıza geçirilen
zincirleri
kırmak dileğindeysen
katıl
kurultaya.”*
Ve başkan olarak
kapanış söylevinde
Mustafa Suphi
şöyle seslendi
Türkiye halkına:
*“Silahı bırakma
yoksa sultanın borçlarını
ödetecekler sana
ve boğacaklar
başlattığın devrimi.
Yarın
daha büyük yıkımlar
söz konusu olacaktır
savaşın
asıl hedefinin
kapital olduğu
anlaşılmazsa...”*

Bakû'da, Mustafa Suphi Sokağı'nda
Bir yanımda Suphi, Nejat bir yanımda

Bakû'da, Mustafa Suphi Sokağı'nda
Bir yanımda inanç, umut bir yanımda

Bakû'da, Mustafa Suphi Sokağı'nda
Bir yanımda öfke, inat bir yanımda...

1920'nin
son ayları.
Bakû'dan
bir mektup aldı Mustafa Kemal
Suphi ve Nejat imzalı:
“*Hükümetiniz
emperyalistlerle
çarpıştığı sürece
partimiz
yanınızdadır.*

*Memleket
mazlum her milletin
son kurtuluş silahı olan
devrim gücünden
yoksun kalmamalıdır.*

*Türkiye’de
her yanda doğan ve güçlenen
örgütlerimizi
yasallaştırmak dileğindeyiz.*

*Samimi
ve makul propaganda yoluyla
toplumsal devrim
ilkelerini hazırlamak
yöntemini izleyeceğiz...”*

Kasım 1920.

Daily Herald:

“Kemal’i tanımalıyız
O zaman Bakû’dan
Kızılların kovulmasına
izin verecektir...”

Times:

“Antant devletleri
Sevres andlaşmasını
Türkiye yararına değiştirirse
Türkler
Bolşeviklere sırt çevirir...”

Ve İngiltere’de
“Yunan dostu”
Başbakan
Lloyd George’un
sarsılmadayken sandalyesi
Yunanistan’da
Venizelos devrildi...
Ve 900 milyon franklık
yatırımları
güvence altında kalmak koşuluyla
Fransa
tanıdı
Büyük Millet Meclisi Hükümeti’ni...
Ve yürüdüler
üstüne çetelerin
Albay İsmet
Albay Refet birlikleri...
Kötü yazgısına
Yenildi Ethem...
Demirci boyun eğdi...
Yörük Ali koşulsuz
katıldı orduya...
Ve Ankara’dan
bir mektup
ulaştı Bakû’ya:
“Aynı hedefe
yürüdüğümüz
Türk Halk İştirakiyun Fırkası’yla
tamamen işbirliği yapmak amacıyla
tam yetkili
temsilcinizi gönderiniz...”

Gitme kal sevdiğim bu gece
 Dışarda hain bir karanlık
 Dışarda Taşnaksityun çeteleri
 Casuslar var içimizde

*Durmak olmaz ki bir kez
 Halk için çıktın mı yola
 Demiri tavında dövmek gerek
 Ucunda ölüm olsa da*

Gitme kal yığidim bu gece
 Erzurum'da Karabekir Paşa
 Erzurum Valisi Deli Hamit
 Yatmış beklerler pusuda

*Durmak olmaz ki bir kez
 Halk için çıktın mı yola
 Demiri tavında dövmek gerek
 Ucunda ölüm de olsa*

Gitme kal kardeşim bu gece
 Trabzon'da Barutçuzade
 Kayıkçılar Kâhyası Yahya
 Yatmış beklerler pusuda

*Durmak olmaz ki bir kez
 Halk için çıktın mı yola
 Demiri tavında dövmek gerek
 Ucunda ölüm de olsa*

Karadeniz
ıssız, karanlık
bir denizdir,
tasalı
kırgın.
Ve bir göl gibi
sıkışıp kaldığı
karaların
kıskacında
bunalmış gibidir.
Mustafa Suphi
ve arkadaşları
on beş
kavga ve bilinç yoldaşı
bu denizde öldürüldü
ve bu dalgalara gömüldü cesetleri...

Mustafa Kemal şöyle demişti:

“Biz

bizi yoketmek isteyen

emperyalizme

ve bizi yutmak isteyen

kapitalizme karşı

bütün bir ulusça savaşımlı

ilke edinmiş kimseleriz...”

Ekleyecekti:

“Milyonerler

hatta milyarderler

yetiştireceğiz...”

On beşler

bizi yoketmek isteyen emperyalizme

ve bizi yutmak isteyen

kapitalizme karşı

dövüşü temelden

örgütlemeye gelmişlerdi

ama cellatlar

çıktı karşılarına...

Çünkü doğum

başlamıştı bile

ölümü taşımaya bağrında...

Şair bir an
durdurdu kalemini
uğuldayan başını
çevirdi geçmişe
ve geleceğe...
Halk
çok acılar çekti
ve çekmede...
Fakat ölüm
yaşamı yıldırılmaz...

*“Hiçbir şey
ne kan
ne zindan
ne ateş
halkın bağımsızlık
ve demokrasi
savaşımını durduramaz...”*

1971-1979

YAPITTA GEÇEN KİMİ OSMANLICA SÖZCÜK VE DEYİMLER İÇİN SÖZLÜKÇE

Amele: İşçi

Bâb-ı Âli: Yüksek kapı. Osmanlı hükümeti.

Bahr-i Ahmer: Kızıl Deniz.

Bermutat: Alışıldığı üzere.

Bizatihi: Kendiliğinden, kendinden.

Caiz: Uygun, olabilir, olur.

Cihanbani: Dünya kuran.

Cihad-ı Ekber: Kutsal savaş.

Darümuallimin: Yüksek Öğretmen Okulu.

Dahili mülk: Yurtiçi.

Debbağ: Tabak, sepici.

Devri Saltanat: Saltanat dönemi.

Düyun-u Umumiye: Genel borçlar. Osmanlı Devletinin dış borçlarının ödenmesi için alacaklı devletlerce Osmanlı Devleti içinde kurulan örgüt.

Efal: Filler, işler.

Emrivaki: Oldubitti.

Fırka: Parti.

Heyet: Kurul.

Islah: Düzeltme, iyileştirme.

İaşe: Beslenme.

İdadi (İdadiye): Lise karşılığı okul.

İfham: Anlatma, bildirme.

İhtikâr: Yolsuzluk.

İttihat: Birlik.

İttihad-ı İslam: İslam Birliği.

Kavim: Ulus, budun.

Makul: Akla yakın, akıllıca.

Mebusan: Saylavlar, milletvekilleri.

Mefkûre: Ülkü, ideal.

Mekteb-i Sultani: Galatasaray Lisesi.

Melaiksimat: Melek huylu, melek ahlâklı. (II. Abdülhamid'in sıfatlarından...)

Men: Yasaklamak.

Mescid-i Aksa: Kudüs'teki ünlü büyük cami.

Muhalifeyn: Muhalifler, karşıtlar.

Mutad: Alışılmış.

Mücahede: Savaşım.

Müşavir: Danışman.

Nezd: Yan.

Nesep: Soy sop.

Nesebi gayri sahih: Babası belirsiz, piç.

Panislamizm (Fr.): Tüm Müslümanları aynı yönetim altında toplama amacı güden politik görüş.

Pantürkizm (Fr.): Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında, Osmanlılık ve İslamcılık akımları karşısında bütün Türklerin tek vatanda ve tek bayrak altında birleştirilmesini amaçlayan ırkçı akım. Turancılık.

Sada: Ses.

Sada-i Millet: Ulusun sesi.

Sani: İkinci.

Şerif: Saygın.

Seniyye: Yüksek, yüce.

Zat: Kişi.

Zat-ı Şahane: Yüce kişi. Padişah.

ataol behramoğlu

MUSTAFA SUPHİ

DESTANI

"Nâzım Hikmet, O'nun, ya da onlar'ın onbeşlerin destanlarını her sanatçıdan önce yazmak isterdi. Ne yazık ki felek ona bu konuda yar olmadı. Ancak, onları her düşündükçe kalbine on beş kara saplı bıçağın saplandığını duyar, dişlerini gıcırdatırdı. Bu onur, çok ilerdeki bir kuşaktan yetenekli bir şaire, Ataol Behramoğlu'na nasip olacaktı! (...) Ataol Behramoğlu salt bir destan yazmadı. Yaşam ögesi yitip gitmiş olan bir devrim kurbanının canlanmasına yardım edecek birçok değerli bilgiyi de yıllarca süren araştırmacı zekâsıyla bulup, yerli yerine koymuştur." (Hasan İzzettin Dinamo, "Gerçek", 17 Aralık 1979.)

"Değişik bir yöntem var Destan'da. Bu yöneme diyalektik kurgu diyorum. Ürünün başarısında önemli bir nokta da bu. Karadeniz betimlemesiyle başlayan Destan, diyalektik kurgunun etkisiyle dalga dalga ilerliyor. Sağlam, tutarlı bir kurgunun üstünde yükseliyor." (Cengiz Gündoğdu, "Demokrat", 18 Mart 1980.)

"Mustafa Suphi gibi Türkiye sosyalizminin en önemli kişilerinden birinin yaşamını destanlaştırma girişiminde ozanın kuru bir öğreticiliğe (didaktizme) düşme, konusuna duygusal açıdan yaklaşarak salt bir övgü düzeyinde kalma ve serbest nazmın kurduğu nesirleşme tuzağına düşme dokuncalarını (tehlike) alt etmesi gerekiyor. Bu açıdan bakıldığında Ataol Behramoğlu işinin üstesinden gelmiş. (Kemal Bek, "Edebiyat Cephesi", 1-15 Mayıs 1980.)

"Usta bir mısra işçiliği, tutarlı bir bütünlükle, neredeyse lezzetini unutturduğumuz 'şiir karşımızda' diye düşündük. Kıvandık. Gençlik yıllarımızdan kalma bir 'hazla' keyiflendik." (Ayдын Engin, "Politika", 16 Eylül 1979)

"Peki, koca, koskoca Nâzım ustadan sonra destan örmeye kalkışmak için mangal kadar bir yürek gerekmez mi? O yüreği Ataol'da bulmak, sezmek, duymak olanaklı. Ülkesine bir M. Suphi'yi yeni baştan yaşattığı, O'nu bana da yakınlaştırdığı için kendisine teşekkür ederim" (Hasan Mercan/Prishtine-Yugoslavya, "Sanat Emeği", 1980.)

"Edebiyata 60'lı yıllarda gelen ilerici Türk şairlerinin seçkin temsilcilerinden, uluslar arası 'Lotus' ödülü sahibi Ataol Behramoğlu'nun 'Mustafa Suphi Destanı' 70'li yılların devrimci yapıtları arasında özel bir yere sahiptir" (Kadir İsmayilov/Bakû-Azerbaycan, "Edebiyat ve İncəsənət", 28 Haziran 1989)

ISBN: 978-9944-61-045-2

9 789944 610452

